Berken Bereh

Kalbim Bir Yastıktır Aşka

Çeviren: Şener Özmen

Şiir

EVRENSEL BASIM YAYIN

EVRENSEL
BASIM YAYIN

Berken Bereh

KALBİM BİR YASTIKTIR AŞKA

– seçme şiirler –

Kürtçeden çeviren: Şener Özmen

şiir

DOĞA BASIN YAYIN
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Tarlabaşı Blv. Kamerhatun Mah. Alhatun Sk. No: 25 Beyoğlu / İstanbul
T: 0212 255 25 46 F: 0212 255 25 87
www.evrenselbasim.com - info@evrenselbasim.com

Evrensel Basım Yayın **496**

Kalbim Bir Yastıktır Aşka: Berken Bereh

Kürtçeden Çeviren: **Şener Özmen**

Genel Kapak Tasarım: **Savaş Çekiç**

Kapak Uygulama: **Devrim Koçlan**

ISBN **978-605-5315-16-0**

© Evrensel Basım Yayın **2012** - Sertifika No **11015**

Birinci Basım: **Mayıs 2012**

Baskı: Ezgi Matbaası **Sertifika No: 12142**
Sanayi Caddesi Altay Sokak No: 10 Çobançeşme - Yenibosna / İstanbul
T: 0212 452 23 02 - 654 94 18 - ezgimatbaa@mynet.com - www.ezgimatbaa.net

KALBİM BİR YASTIKTIR AŞKA

– seçme şiirler –

Berken Bereh'in Yüreğinin Yaprakları

Sennur Sezer

Kimi şiirlerin çevirileri, bana şiirlerin anadilindeki seslerini düşündürür. Eğer bu şiir bizim coğrafyamıza yakın bir coğrafyada yazılmışsa o dili bilmemekten utanırım. En çok utandığım şey Kürtçeyi bilmemek. Kürtçenin kırsal yaşamın dilinden kaynaklanan uyumuna yabancı değilim. Ama bir ağıttaki şu dizeler simgelerin de bu dil kadar sağlam bir yapıya yaslandığını gösteriyor:

"*yeni ayrılmıştı annesinden*
keçi yavrusu"

Bu yalın dizelere ağıt çınlamasını veren Kürt şiirinin geleneği olmalı.

Berken Bereh'in şiirlerini bütünüyle okuduğumda okumayı yeni öğrenmiş olarak karşılaştığım ilk şiir kitabında beni çarpan ürpertiyi duydum yeniden. *Çoban Şiirleri*'nin Latin harfleriyle yapılmış ilk baskısı, günlerce düşmemişti elimden. Yıldızlı bir göğün altında yaşlı bir sürgünle dertleşen çobanın, sevgilisini geri getirmek için büyü yapan kadının ateşin önündeki görüntüsü hâlâ gözlerimin önünde. Berken ile Virgil'in beni sarsan ortak özelliği ne olabilir? İkinci bir dilde bile sarsıcı olan simgeler:

"yüreğimin yaprağıyla sarardım
kaçak tütünü"
"güneşle yundu ömrünü
yoldaşı gökkuşağı"

Okuyacağınız şiirler sizi değiştirecek (çünkü şiirin işi değiştirmektir). Güneşte kurutulmuş tütünün ilk dumanında duyulacak koku kederin kokusudur. Bu kokudan sızacak olan bir halkın yaşamının ayrıntılarıdır. Berken Bereh bu yaşamı özetliyor:

"benim ülkemde şiir
eril
yoğun
ve çırılçıplak
ve de ağzından ateşler püskürtmek zorunda
zira
semalarında bombalar uçuşmakta
yüzünde çekirgeler otlamakta
ölümün hırıltısı var
yüreğinin ortasında"

Şaire göre ülkenin yaşam biçimi şiirin çırılçıplak olmasını da sağlıyormuş. Bu şairin (ve elbette çevirmenin) alçak gönüllülüğünden. Usta bir şair Berken Bereh. Şener Özmen de. Kitabın okunuşundan sonra elleriniz bir hoş kokacak. Havada da uzun süre dalganacak *"mazı toplayıcılarından geride kalan o meneviş kokusu"*.

Çevirmenin Notu

Tîrêj kuşağının en önemli şairlerinden biri olan Berken Bereh'in (d. 1954, Şırnak) tüm şiirleri (elinizdeki kitapta *Êş/Sızı* 2001, *Şagirtên Evînê/Aşk Çömezleri*, 2003, *Pandomîm*, 2008, *Şîna Helbestê/Şiirin Yası*, 2008, *Şerbeta Ji Êgir/Ateşten Şerbet,* 2011 ve *Haiku*, 2011 olarak bölümlenen) Mayıs 2011'de Lîs Yayınları tarafından *Dilê Min Palgeh e Ji Işqê Re-Kalbim Bir Yastıktır Aşka* adıyla yayınlandı. Bu oylumlu kitabın editörlüğünü üstlenen şair ve çevirmen Kawa Nemir'in son derece gerekli giriş yazısıyla üstelik. Adı geçen yazısında Kawa Nemir, Arjen Arî, Rojen Barnas ve Mem Ronga'nın da içinde olduğu büyük şairler kuşağının içinde Berken Bereh'i ve şiirini, "büyük iş" anlamına gelen *magnum opus* olarak tariflemiş ve şairin, Kürtçenin gizil güzelliklerini bulma, dili koruma ve canlandırma çabasında olduğunu "ısrarla" belirtmişti kendine özgü vuruculuğuyla. Buna göre, İngiliz şiiri için Langston Hughes ne ise, Berken Bereh de modern Kürt şiiri için öyleydi. Ne eksik, ne fazla… Bana gelince, Berken Bereh'in 432 sayfalık külliyatında 265'i aşkın şiir ve 455 haikusunu okuduktan ve yer yer hatmettikten sonra, bu büyük şairin Türkçeye çevirilmesi

gerektiğini düşünmüş, tümünü olmasa bile, Bereh'i, kendi seçtiklerimle Türkçe okurlarına anlatmak (yaraları birleştirmek ve acılara ortak kılmak) için bir derlemenin elzem olacağına karar vermiş ve çeviriye başlamıştım. Elinizdeki kitap, işte bu çalışmanın ürünü olarak ortaya çıktı. Şiirin, yazıldığı dilden, başka bir dile çevirisinin mümkün olmadığı (bir Kürdün şiirsel acısını çevirmenin olanaksızlığına atfen) düşüncesini büyük ölçüde paylaşmakla birlikte, Bereh'in duygudaşı olarak, onun girintiye ve çıkıntıya pek yer vermeyen dingin diline azami derecede sahip çıktığımı, bununla birlikte, Kürtçe'nin kendi iç salınımlarını da dikkate alarak, bir Berken Bereh portresi çıkarabildiğimi düşünüyorum.

Şener Özmen

Diyarbekir, Ağustos 2011

Ê Ş

SIZI

(2001)

YOKSA

düşlerim sendeliyor gözyaşlarında
yoksa
daha ilk vuruşta
kökünden sökecektim sessizlik ağacını bu şehirden
ve kanımla paklayacaktım pastan ve kirden
geçilmeyen sokaklarını

kaçtır yırtıyor sesimi yabanıl insan
kaç sokaktır gülüşlerim yolunuyor
ben koştukça, mahmurluğun diken diken
üşüyor ellerim gamsızlığından

yaşamadım kıştan başka mevsimleri
kaç yıldır rastlamadım bir nergize
bir hayalim vardı kanımla alevlenen
bir türkü ki *Mem û Zîn*'in sesinden
kendim kopardım kemençenin telini, kendim
değil çaresizlikten değil sürgünlüğü seçişim
oyunların göçünde inler durur veletlerim

kaç zamandır koklamadım bir süseni
bir körpenin koynuna da girmedim
ne omuz verebildim bir ırgata ne de maniler söyledim

köylüydüm, adımlarım ürkek
kutsal kitaplardan bihaber
seni tanırdım, seni bir tek
vurgundum zeytin karası gözlerine
ve gün yirmi dört saat
yüreğimin yaprağıyla sarardım
kaçak tütünü
ekmek ve su niyetine
hasretini çekerdim ciğerlerime

bir hayalim vardı aşkla örülmüş
her insan bir nehrin nazından
her evin köşe taşı bir gelincikten
kirli ve kanlı bir gökyüzü payıma düşen
gülmedim bir kez olsun şöyle yürekten

şimdi artık baykuşlar ötsün patlayasıya
hangi rüzgârın elinden tutsam
yolum cehenneme çıkmakta

kabulümdür kırk örgülü yolcusu, yaraların
sil baştan ezberliyorum kitabını aşkımın

BATAN GEMİNİN MALLARI

size bırakıyorum şehirleri ve gidiyorum
bodur ağaç gölgelerini
rengârenk lambaları
geniş sokakları, çiçekli balkonları
gün içindeki itişmeleri de

size kalsın henüz adı konulmamış şarkılar, size
ve envai çeşit kitaplar
ki ismim geçmemiştir hiçbirinde
yeni çekilmiş filmler
boyalı dudaklar, ütülenmiş çamaşırlar
tekmil güzellikle bezenmiş toplantılar

gelin, gelin, utanmayın!
batan geminin malları bunlar
kim ne isterse artık kendine!
taze çıkmış bir isim mi istersin
üç yıldızlı bir rütbe mi
bir dernek başkanlığı mı yoksa
yosma bir gülüş mü kimsenin hayır diyemediği
veyahut yalakalık tohumu
ki tüm dertlerin ilacı
karşısında hiçbir kilidin dayanmadığı

nasıl da unuttum, bağışlayın
ceket mi, gömlek mi, külot mu
yepyeni bir ayakkabı ya da yılan derisinden
kaçak çay
İstanbul Borsa'sından iki senet
GS ve FB maçına birer bilet

size bırakıyorum şehirleri ve gidiyorum
alın işte gözlüğümü
bilgisayarımı
dar günlerimin dostları
bağışlayın, n'olur
yüreğimi ikiye bölüyorum, bir tek
ıtır kokusunun sindiği tarafı
yanımda götürüyorum

size bırakıyorum şehirleri ve gidiyorum
yılanlar ve akrepler sokmazlarsa beni eğer
yem olmazsam kurtlara, çakallara ve ayılara
mazı toplayıcılarından geride kalan o meneviş kokusu
ve isimsiz aşkların onuruyla arınarak
geri döneceğim size

ŞARKI

o çingene şehirde
hep seni izliyorum
aptalın tekiyim, evet
ve abdestsiz
emiyorum paslı memelerden
bir gıdım bile yaşam kalmamış
ellerinle kirlenmemiş
her ağaç bir ateş
her sokak bir kurt
ve her evde bir zebani
dikmişsin kapının önüne

de ki ne oldu
hayat saçlarını yoldu
şarkılar göçtü
elleri boğazımda acıların
sesim lâl oldu

duygulu bir gezginim, sersem sepelek
Evdalê Zeynikê'nin şarkısını söyleyen

KORUMA

ne bir inin var gizleneceğim
ne bir kayalığın, sırtımı vereceğim
ne bir pınar
ne bir ağaç
ne serin bir esinti
harmanlamak için kederlerimi

ben dönüyorum kardeşlerim
dilsiz kalabilen varsa
sersin abayı derim

şu kentsoylulardan olmasa
arktaki suyum tıkanmayacaktı

BEN DEĞİL

akşamüstleri yüzün
yorgun bir yaprak
kurtboğan inler
ışıldayan gözlerin
ve yosma sesin
Herekol'un karı gibi
donduruyor yara berelerimi

gelir mi gelmez kuşlar
bu dumansı gökyüzüne

doğurdukça yalnızlığı
onursuzluk
mayalanıyor namertlik de
küsmüş hislerimin pusarığı
yoksunluğumun ormanı
ben değil

KÖPRÜ

Casım gelip kürsüye oturdu
bir elini masaya koydu
diğeriyle tabakasını çıkardı
bir cıgara sardı acıdan ve kederden
bir nefes çekti, çaresizlikten
hasretliğine yolladı
bir öpücük gönderdi rüzgâra
uçuşsun diye
sıktı yüreğinin aynası
gözü yaşlı düşüncelerini

bir köprü oldu
kapıdan yükselen sloganlar
tutup kaldırdı şapkasını
dertlerini bıraktı
karıştı umudun akan seline

YOLDAŞLAR

acemi bir kaptanım ben
ne sözcüklerden gemilerim yüzmekte
ne aşkın rüzgârı şiddetlenmekte
naçarım, sitem dolu alınyazım
kalın kafalıyım ve de kıt akıllı
derman kalmamış ellerimde
ben bir yüzü karayım…

zamanın gazabına uğramışım
yara salmış kendini yüreğe
beni almıyor benden gayrı şiir
kutsal kitaplar da çaresiz
sözlerim boş bir levha

diyorum ki yoldaşlar
ne zor yaşamak dört duvarın arasında

EKSİKLİK

sözlerimiz
boyumuzdan
daha uzun
yutamam
bu yüzden
türkülerim acı-tatlı
ellerim mahçup

YALNIZLIK YOLCUSU

yaşlı gözlerim
ve keder taşan yüzümle
yolcusuyum yalnızlıkların

yakılmış köylerin ateşi
zavallı yüreğimde
kulaklarımda
Halepçeli çocukların yakarışları
yuvasız kalmış kuşların ağırlığı da
çöktü omuzlarıma

bu yok edici acıya
ne güzün serin esintisi
ne kahramanlık türküleri
ne de Muş tütününden
sardığım cıgara da fayda etmez
kafatasıma çakılmış bir çivi gibi
Xecê Teyze geliyor gözlerimin önüne
ve soruyorum kendime;
dört çocukla birlikte
kan emicilerin yurdunda
nasıl geçinecek diye?

mahzun bir ayın yarenliğiyle
alelacele
hatır istiyorum
evlerden
ağaçlardan ve taşlardan
ve nehirlerinden ülkemin

kanadı kırılmış bir kuş
susuz kalmış bir balık misali
sürünüyorum
paralanıyorum
yalnızlığın denizinde
tanıdık bir ses
sıcak bir el arıyorum
tutunacak

ADIN SENİN

Maraş dondurması gibi
serinletiyor yürekteki ağrıyı
yanıtsız aşklardan bana kalan
adını
andığımda…

ah, adın senin!..
ölüleri diriltmekte!

NE VAKİT BİR ARAYA GELSEK

ne vakit bir araya gelsek böyle yüz yüze
gözlerin beni dipsiz bucaksız denizlere götürmekte
cehennemi bir ateş salınmakta yüreğime
delikli şekerlemelerden kıpkırmızı dudaklar
duyguların hovarda kuşu da uçmakta göğsümden
ve ellerim ayaklarım birbirine dolanmakta
nedendir bilmem

saçlarına asılmış dağ rüzgârı
sesleri ve ezgileri düğümlemekte
tatlı sözler, ki senin için hazırladığım
küsüyorlar bana
çözülüyor dizlerimin bağı
ayakta duramıyorum
titriyorum
betim benzim atıyor
nedendir bilmem

ne vakit yüz yüze gelsek
gelmesek sanki daha iyi
ya güneş görmüş karlar gibi eriyip gideceğiz
ya da bu şehir vuracak kendini hasedinden

EYLÜL

işte yine eylül geldi
serin yeli
sarısilik rengiyle
kuşattı dört bir yanımı

eylül hüznün anası
yaz aşklarının sonu
ruhsal hastalıkların başlangıcı
ki sonrasında ah aman aman!

eylül hatırlattı bana
kara yapraklı tarihten birkaç sayfa
Apê Musa, Émile Zola, İran-Irak Savaşı…
Cunta'yı ve de

seni kovmuştum geri dönmemesine
yüreğimin takviminden
1 Eylül yetişmeseydi imdadıma

SENDEN GELEN

yeter artık getirme
istemiyorum selam kelam
ne giyecek
ne para
ne de yürek burkan haberler

getirebiliyorsan eğer
nakışlı bir yazma getir
bir avuç Cudi göğü
nisan toprağının kokusunu
bir ceviz yaprağı ya da
bir içimlik su Rûsor Nehri'nden
bu yaşlı yiğit yürek
yoksun kalmasın diye
ülkesinin ruhundan

GÜNAYDIN

aşktan yoksun bir şehirde
günaydın
yeni doğan gün
Hamal Hemo
İşçi Memo
Fırıncı Hurşit

zifiri bir geceden sonra
günaydın
yaşamın altın kanatlı turnası
henüz çiçeklenmiş ağaç
usulca akan nehir

her sokağına ölü gömen bir geceden sonra
günaydın
bilime koşan delikanlılar
yeni bir aşka uyananlar
hayallerimin şehri Amed
günaydın ılık ve nazlı hayat!

YÜREĞİN DURUMU

bir elim
Tamilli bir savaşçının sırtını sıvazlamakta
diğeri
Sri Lankalı bir kadın gerillanın çaydanlığını
iki saat daha uyuyabilsin diye
tutuyorum elinden
ve gözlerimden hep
kanlı gözyaşları dökülür
çökmesiyle bir maden ocağının
Zonguldak'taki işçilerin tepesine
yüreğimse
yoksulların derdinde
–ah! bize kardeş olmuş adaletsizlik–
iğreniyorum insanlığın suskunluğundan
çığlık çığlığayım
barış gelsin diye

HALEPÇE

hep birlikte öldük ey insanlar!
beş bin insan
ne göklerin mavisi
ne güzelliği çiçeklerin
ne de kuş sesli şafaklar umurumuzda artık
kesildi aşk şarkılarımız
boş yere aramayın
görülmez
göz bebeklerimizde hayat
sarı toz bulutları ve çürümüş elmadan gayrı.
akrabaydık zaten
hayallerimiz ve düşlerimiz bir
birlikte öldük
beş bin insan.

Yaşlılar:

hiç duymamıştım böyle bir ses
böyle bir koku çekmemiştim ciğerlerime
yalanım yok
peki o çocuklar neden bizimle
yaşamayacaklar mıydı ne
kimliksiz de olsalar
veyahut yoksul

Beşik:

ne desem boş
gelişim de gidişim de bir
zaten
henüz adım bile konulmamıştı

Anne:

o soysuzlar
kutsal kitapları da okumamışlar
aşktan da yoksunlar
bebeğim beşikte kaldı
ellerim kuru bir ağaca dönüştü
kucaklayamadık birbirimizi

Çocuk:

bunun bir oyun
olduğunu sanmıştım
bağırıp durdum
duyan olmadı
babamın bugün aldığı top
avluda kaldı
kim oynayacak onunla
kim kaldı ki?

Öğretmen:

nasıl da mutluydum
aşkı öğretiyorum diye çocuklara
dostluğu, kardeşliği
henüz teneffüs zili çınlamamıştı
bu ölüm neden
yarım kaldı kara tahtada
özgürlük yazısı

Ağa:

bunca mal-mülk
bunca altın ve para
ve adaletsizliğim…
ölümü durdurmaya yetmedi
bizlere dokunmazlar sanıyordum
neden haber vermediler ki?

Delikanlı:

bir yüzük almıştım
bahar yüzlüm için
birlikte gittik işte
başkasına versinler şimdi onu
ihtiyacım kalmadı o yüzüğe

Şair:

kim bilirdi
bu denli anlamlı olacak diye şiirimiz
ki hiçbir vakit kan akıtmadı
kalemimiz

Çoban:

yeni ayrılmıştı annesinden
keçi yavrusu
henüz süt emmemişti
bilin ki
umursamıyorum
birlikte gömün bizi
köpeğimle

Tanrı:

ben de şaşkınım inanın bana
kim verdi emrini bu katliamın
bağışlayın beni
n'olur

İnsanlık:

birlikte öldünüz
birlikte, kardeşçe
kalleşlik bize kalsın!

Tarih:

kara bir leke olup
alnımıza oturdu
adın senin Halepçe

yalvarıyorum ey insanlar
kimseler çalmasın kapısını yüreğimin
ağlamak istiyorum bu gece
dilediğimce

BİZİMLE GÜZEL

en güzel biz söyleriz şarkıları güzelim
şiirleri biz yazar biz okuruz en güzel
sevdik mi seviyoruz
Allah'ına kadar
bir pınar gözesi gibi dupduru
ana sütü gibi
helal ve katıksız

bize daha çok gidiyor hüzün sevdiceğim
hasretlik bize
ve namertlik
henüz girmedi sözlüğümüze

hayat bizimle güzel sevgilim
dostluk bizimle
bir çağlayan gibi
nazlı suyu gibi Dicle'nin
akıyor damarlarında hayatın
ve yaşıyorlar
diledikleri kadar

bizimle güzel anılar bir tanem
ölüm bizimle güzel
bir dağ başında
bir grevde
yürekte aşk
direnmiş sonuna kadar

BENDEN SÖYLEMESİ

ve sen
yüreğimi dağlayan sevgili
bir kez olsun gülümsemesen bana
göndermezsen uzaklardan bir öpücük
yerimde duramam
günde, bin kez
ateşi senin için harlıyor
yıkıyorum duygularımı onunla
sözün kısası;
benden söylemesi
ya gelip beni mutlulukla öldüreceksin
ya da sen gelmezsin diye ben kendimi!

BU GECE

seni andım bu gece
adını, hece hece
ılık bir rüzgâr esti
serinletti ateşteki alnımı

dinlendirici bir koku yayıldı
bir çift göz; aşkı taşıran
gelip yanıbaşımda oturdu aşk mırıltılarıyla
esenlik sardı odamı

seni andım bu gece
çapa bıraktı tüm gemiler
her şey güzel, tüm insanlar iyi
sesin aydınlattı odamı

ŞAGİRTÊN EVÎNÊ

AŞK ÇÖMEZLERİ

(2003)

EĞER İSTERSENİZ

yoksulluğu tanımak
isterseniz eğer
bir gece köyüme konuk olun

ölümü tanımak
isterseniz eğer
göç yolundaki turnaların kanatlarına bakın
yanık kokuları gelmekte onlardan

aşkı tanımak
isterseniz eğer
zulasını yoklayın kalbinizin doğusunu

ülkemi tanımak
isterseniz eğer
açın kapılarını güneşin ve ateşin
o yedi renkli sevgi dolu kuş
kanat çırpacak size doğru

KÖTÜCÜL

kedilerim vardı çocukluğumda
uzun gecelerimin düşleri gibi
rengârenk ve pasparlak

gençliğimde
güvercinlerim oldu
kanatlarıyla
özgürlüğü ezberleyen

olgunluğumda
kardeşlerim vardı
her biri çelikten bir kaya gibi
çiçek derlerdi acılarından

bir köyüm vardı
şen şakraktı
yaz yıldızlarından
daha bir özgür

yağmurlu ve berbat bir sonbaharda
kötülerin dolusu yağdı
ne köy ne kedi ne güvercin kaldı
güzelliğin sarayı da yıkıldı

İNANÇ

önceki gün Ali
dün Rızgo
bugün de Casım
biliyorum
yakındır
sıranın bana gelmesi
bir boşluk alabildiğine
ve karanlık bir dünya
düşecek olan bana

ama
ölüm
hayatımın sonu
olmayacak!

SEN YİNE

yitmek dönüşü olmayan bir nehir
yalnızlık vurgun yemiş bir şehir
kaç insan toprağa karıştı kim bilir
gözyaşların "otur", dudakların "git" diyor

yine sürdün beni yokuşlara
kandırdın beni!

YOKUŞ AŞAĞI

hangi acıdan akıyorsa dinginlik
yaralarımı onunla yıkamak isterim
ve sessizliğin kirini
bir ses geliyor, bir patlama, yürekten
sanrının meleklerinden bir kahkaha
düşüyor gönlüm rüzgâra
dolaşıyor şehrin sokaklarında
yokuş aşağı
hep yokuş aşağı

BEĞENİ

ulaşılmaz bir köydendi
yıldızlara yakın
ay'ı pek beğenmezdi
güneşle yundu ömrünü
yoldaşı gökkuşağı

SESSİZ BİR ÖLÜM

hayatın unutulmuş bir köşesi
oyundalar gümüş kanatlı turnalar
topları ölüm orucu

yavaş yavaş, yumuşak yumuşak
kainattan hatır isteyen bir güneş gibi
utanıyor, yanakları al al…
öyle
duvar kayboldu önce
sonra dallı güllü yorganı
gözleri göç etti yüzünden
boğazlanmış bir öküzün sesini andıran
o Moğol böğürtüsünden olmasa
acımsı bir düşte yüzdüğünü
düşünecekti

cırcır böcekleri sayıyordu
tuz tadındaki saniyeleri
su kurbağalarının kavliyle
bugün yirmi dört idi
on altı gün sonra
bir tek kapı kalmayacak
hurilerin cennetinde kapalı

kuşlar getirdi
ciğeri yanmış anasının yüreğini
ahu gözleri onun
bu kadar pörtlek değillerdi hani
bir kör gibi
yaşamı yokluyor
ya da
özgürlükten
şüpheniz mi var?
bu yüzden
bir avuç saf kaymakla
cesaretin derisiyle sarıp sarmalıyorum
ve bırakıyorum uçurumlardan
kutsuyorum ağıllardaki geleceği

bugün iyi sayılmam
acı bir nehir akar
ağzımdan aşağı
delik deşik ceylan
fırtınalar kopacak
parmakların üstünde
perçemlerden
cehennemsi ateşler sızacak

gün yetmiş dört kez tuzla buz oldu
yedi melek sıvadı kollarını
yedi kardeş ve yedi bacı
yediz yüz kapı yıktılar
ve bir paranteze
yedi harften oluşan bir isim kazıldı

teşekkürler
lazım değil
yıldızlar yerinde güzel
çiçekler bahçede
el ve parmaklar işte güçte

öğleye doğru
tanrıçalar kıskanıyor
servi boylu güzelleri
iblis çıldıracak oluyor kahrından
ecinniler kendi kıçlarında titriyor
ve çatlıyor imam
sözler yutağında şıngırtıyla yuvarlanıyor

benim adım
güzel, ekşimtırak bir koku
sarıp sarmalıyor şehri dört bir yandan
bir koro oluşuyor alelacele

FAL

öpücüklerden bir çatının altında
dengbêjler tutku dolu türküler okuyacaklar
ne sitem ne küfür ne laf ne güzaf
söz sözün dostu
el el üstünde
herkes aldığından razı
yanaklarda güller açacak

böyle yazıyordu
falımda
bir Çingenenin baktığı

SÖZ VERİYORUM

sol elimden olmasa
bir tek yıldız bile
bırakmayacaktım
sonsuz gökyüzünde
başındaki taç için

miyop tek gözümden olmasa
bir tek renk bile
bırakmayacaktım
dünya üzerinde
yüreğinin gülbahçesi için

sabırsızlığımdan olmasa
cenneti
göğsünün üstüne
kuracaktım

ama yine de
söz veriyorum
benzemeyeceğim atalarıma

işte şimdiden
kuruldu gökkuşağımız
kanlarımızla

PANDOMÎM
(2006)

ADIM

kır atlarıyla geldiler
kara cübbeleri ve kaftanlarıyla
ağızlarında kutsal ayetler
elektrik getireceğiz dediler
yollarınızı yapacağız
öyle yapacağız ki topraklarınız
verimli otlaklara dönüşecek

ilkin sınırlar çizdiler
kardeş kardeşe yabancılaştı
derken oyuverdiler
nehirleri ve dağları
köyün adını değiştirdiler
ve ben kendime geldiğimde
dilim yasaklanmış
ülkem ise yoktu

şiire sarıldım ben de
adımı "Berken" koydum

YÜREĞİN GERÇEĞİ

çapkın bir yağmurun tadına alışıyor
çırılçıplak kaldığında insan

HABER (175)

diyorlar ki bir Kürt çocuğu, denizin orta yerinde ateşe vermiş bedenini
çakmağı çakmadan evvel, “bu babam için!”, demiş

bilmiyorum bu haber neden bu kadar hoşuma gitti!

AŞK HİÇBİR ZAMAN ESKİMEZ

uzak ve belirgin bir ülkeydi aşk
yıkılmıştı tüm evleri ve köprüleri
yollarında, vadilerinde
yılanların ve cinlerin halay çektiği
bizler aç ve bitkin, bizler acemi ve yürekliydik
tanımak istiyorduk her bir yerini

bir tutam yağmurla çıkageldiğinde
ben henüz yağmurlu oyunlara alışmamıştım
taşlara ver dikkatini diyordun
dökülen yaprakları dinle
ağacına dönen bir yaprak misali
öp yüreğinin sesini

aşk hiçbir zaman eskimez
yüzündeki hayat tablosunda

BU AKŞAM

bu akşam, burada
güzelliğimizden konuşuyoruz
sitemlerimizi ölçüyor
usumuzun hatıralarını
kalbimizin eleğinden geçiriyoruz
öyle
yavaş yavaş
alışıyoruz acıya
birbirimizi tanımaya başlıyoruz

itiraflardan sonraki sessizlikte
yüreğimin defterini uzatıyorum ona
yeşil tümceler baharsı sözcükler gösteriyorum

çırılçıplağım şimdi
sıcak ve narin bakışların karşısında

gülümsedi ve kalkıp gitti
yıldızlar gibi
şarkısını söyleyen

BİLDİRİ

benim ülkemde şiir
eril
yoğun
ve çırılçıplak
ve de ağzından ateşler püskürtmek zorunda
zira
semalarında bombalar uçuşmakta
yüzünde çekirgeler otlamakta
ölümün hırıltısı var
yüreğinin ortasında

GEÇ KALMIŞ BİR DAVET

ne vakit arkamı dönsem bir boşluk
ne vakit gelsem kapın sürgülü
ben, Allah'ın garibanı, çaresiz ve yorgun
geç kalmış davetlisi dağılan düğününün

yıllar döktü tüm yapraklarını
evler, çiçekler ve güzel çatılar dağın ardında kaldı
misketlerim hâlâ avluda, darmadağın

usulca tırmanıyorum güzün zirvesine
bilinçle
ve yanarak
hiçbir zaman bozulmamış bir yürekle

sonra akşam sonra ateş sonra karanlık

ANIMSATMA

anımsıyor musun
sözler
kof cevizler gibi
dökülüveriyordu avuçlarımıza

anımsıyor musun
yalancı bir akşamda ay
yabani bir uykuya dalmıştı
zaman
buzdan bir ateşte
bir korunak arıyordu kendisine
ve tüm canlılar
sütten kesilmiş bebeklerinin derdindeydi

bir zamanlar
bir anın en güzel yerinde
sesini yitirmiş
bir kaval gibi
zedelenmiş yüzlerimizi yalıyorduk

bir acı bile yok burada
tutunacak şimdi!

KİMSE YOK

gidiyorum, dağın göğüne çökmüş bir akşam gibi!

SİLÜET

apansız yağan yağmur
terk etti bu şehri sevdalılar

RUHUM

bir sigara yaprağı bile güçlüdür yüreğimden

PANDOMİM

Sessiz ve karanlık bir gece. Zehir zıkkım bir odada, ben ve yüreğim oturmuş konuşuyoruz. Tarih kamerasıyla, şiir sözlüğüyle bize yardımcı oluyor. Öfke ve mutluluk, yenilgi ve zafer, bu anlamlı monoloğun zarif rakkasları. Haydi, sözü onlara bırakalım şimdi.

ben-

beyhudedir Berken
hiçbir yağmur yıkayamaz
hiçbir uyku süpürmez
acıyı yüzünden

yürek-

biz şarkımızı söyledik
gizli karanlığı yoklayarak
sevdik hayatı
mezarlıklardan arta kalan

ben-

mülteci bir yıldızım bu yamaçta
silahsız bir savaşçı
denizinden uzaklaşmış bir balık

yürek-

hangi kaval şarkımızı söyleyebildi
bir rüzgârın kıyısında, usulca
hangi ateş bizimle yürüyebildi
çağlayan bir nehrin kenarında korkusuzca

ben-

ah kardeşim!
Acı,bir gerçektir
güvenle akan
bedenimde

yürek-

gitmek bir şey değil…
kime bırakacaksın
bu acılı yüreği
bu iğrenç şehri
şu tozlu iklimi

hep beraber-

her yolcu
bir acıyı hazmetmekte
içinde

her ömür
bir kıvılcım çakabilir
ardında

ŞÎNA HELBESTÊ

ŞİİRİN YASI

(2008)

SİTEMKÂR GECENİN SERPİNTİLERİ

bir muştu gibi yalamakta
hırpalanmış suratımı taze rüzgâr

bu saatte
her şey gün gibi ortada
değişimin coşkusu için her şey

bir yaşlı Tanrı'nın huzurunda düşünmekte
bir kadın süt sağmakta mutlulukla
talebeler geçmekte yıldırım hızıyla

düşünüyorum güleryüzlü bir meczup gibi
hep sevdim bu dünyayı ben

derbeder bir acıyla kuşakdaşız
güzel, heybetli, sıcakkanlı…
kışın orta yerinde parmaklarımız tutuşurdu

bunları hissetmekteyim bu gece
belki her gece böyle daha yeni fark ediyorum
yalnızlığın yansıması, içten dostların sözleri

selam ey beyaz tenli sabah
sen herkesten daha iyi bilirsin
uçurumun kenarındaki doğum sancısını

HÜZÜN

çok ama çok özledim kuşları
ki bağırışları çocuk patırtılarına karışırdı
ki akşam yeli söğüt ağacının örüklerini örerdi
ben de babamın yolunu gözlerdim merakla
ne çıkaracak diye eskimiş ceketinin cebinden

çok ama çok özledim evimi barkımı
ki şehir paltosunu atardı omuzlarının üstüne
ki dağlara küserdi rüzgâr
annemin kucağına atlardım
cadılar kaçırmasın diye beni

çok ama çok özledim uykuyu
ki suyun yüzüne benzerdi ay
ki yıldızlar şarkı söylettirirdi nehirlere
ben de renklere açardım yüreğimin sarayını
sabahlara dek halay çekerlerdi

çok ama çok özledim gökyüzünü
ki bir ülke gülümserdi kanatlarının altında

YAŞLI VE UZAK

şehvetle akan gecenin derinlerinde
naçarım acımın başucunda
uzağım kendime yıldızlar kadar
yaşlıyım burada dağlar misali

bir öksüz, acıdan gayrı yok kimsem
kızgın ve bomboş yüreğimde

genç rüzgârların çayırı, verimli otlaklar
diyor ki çürümüş yüreğimdeki fırtına
bütün o koruluklar ve ovalar sessizliğe aç
atlılar ve düğün alayları kör ve topal
gecenin koynundan akan tüm o nehirler
yoksul bir geleceğin dölünü mayalamakta

umarsız ve mihnetsiz dönmekte hayatın çarkı
unutulmuş gecelerin ufuğuna yapışmakta
soğuk bakışlarım ve ateşli iniltisi yüreğimin

oyuncağı elinden alınmış bir çocuk gibi
oturdum anılar ağacının altına
ağladım acı hatıralarıma

AYAKLANMA

hani ne kaldı çocukluğumuzdan
şehrin suratında kan dolu çukurlar
tapınaklardaki tüm o yalancı tanrılar
bir kasırga katmış bizleri önüne

hızla geçiyorum parıltılı geceden
çocuk sesleriyle yoğrulmuş avlulardan
belirsiz ve umut verici bir düştür gelecek
bir yıldız gibi avuçlarımda ışımakta

DÜŞ

sona erecek bu acı
yeniden doğacak güneş
bu vahşi mevsim, zifiri okyanus
nakşedecek göğün yüzünü
içimdeki delifişek sızı

gülümseyecek bahar bahçelerde
başaklar alıp başını gidecek
aşk, dünya tatlısı bir çocuk
ve ekmek ve kardeşlik ve mutluluk
bir sevdalı gibi öpecek
hayatın güzel yüzünü

yağacak herkesin beklediği yağmur

KIRKIN ÇIKTI (254)

Kawa Nemir'e

çocukluğumun o eski şehri
ki yüzüyordum kucağında
soğuk ve siyah bir çarşafla örtmüş bedenini
ki hiç uymaz endamına benim ve sevgilimin

diyorum ki üç kez dalıp çıksam şu kızıl ve ağdalı hayata
bir bir döksem kurtlarını bu yalancı ve barbar çağın
belki yeniden yeşillenir bu çorak ve yaşlı arzu

hayır, hayır, hayır!
koltukaltlarımda saklıyorum ve gezdiriyorum
sokak sokak, şehir şehir anlatıyorum *Selpakfiroş*'ları*
damıtabileyim diye sisini ve pusunu dağlarımın
yatıştırabileyim diye kurtlarını düşlerimin
usulca ve dörtnala koşmasın diye
intihar düşüncesi içimde

diyor ki kırkın çıktı aksaçlı nine, zamanın efendisi
bir soruyum yüzyıldan bu yana, ağzım kapalı
belim eğri, kanım soğuk bu yamaçta

* Selpakfiroş, Rewşen Kuşağı'nın önemli temsilcilerinden biri olan Kawa Nemir'in ilk şiir kitabının adıdır. (Ç.N.)

şarkılarım feleğin rüzgârına takıldı
serpintilerim o yalancı dünyanın kıyılarına ulaştı
ne yapayım
tırnak uçlarımı kaşıyorum, ağrı ve sızı
yaralarımı saklıyorum, sitem ve isyan

gel şimdi izle bu kepazeliği ey insanlık!
gerçek dünyayı görmek için
tatman için çağın gözüpek düşlerinin cennetini
gel artık
gel artık haaaa!
nerede kaldın?!

KORKU

1
sen gittiğinde
yıkıldı içimde
ruhun perdesi

bir kuş
ürperdi
gecenin dallarında

bir yıldız
soldu
semasında

yağmur sürgün yedi
hiç gelmedi bahar

2
korkuyorum
bir delilik yapmasından
eylemlere alışkın
ellerimin

bir çakıl darılsa
akarsuyuna

bir sokak kaldıramazsa artık
mutluluk şarkılarını

bir ülke
ısırmaya başlasa
geçmişini

3
gene de
çocuk yüzlü bir rüzgâr
eşelemekte
bilincimin avlusunu

bir ışın
emmekte

ölümlerden dönmüş
toprağın sütünü

NİHAYET

nihayet onu da gördük!
kaybolmuş sesimizi
yedi katında göklerin

oturmuşum aşağıda
bir yaprağın ağlayışıdır azgın bir nehrin üstündeki
ay saçlarını örmekte

bir köpek havlamakta
–yalvarıyorduk–
dünden razı
müteşekkirim sana

bir kadeh daha garson
zamanın dudakları çatladı!

ŞERBETA JÎ ÊGÎR

ATEŞTEN ŞERBET

(2011)

ANNEYE SORU

dağları vadileri topa tutuyorlar
hayallerimi ve
aramızdaki köprüyü de anne
gittikçe dağılıyor bilincim
eksiliyor çevremizdeki ağaçlar
kuşlar, güvercinler ve konuklarımız da…

BENİMLE BÜYÜYOR ELLERİN

benimle büyüyor ellerin
cahil ve yoksul bir ülkede
benim yine onu canlandıran ve öldüren

patlayacak diyorlardı Venüs'ün gölgesinde
o kuşların kanatlarıyla çokça okşanan çıban
hâlâ bir üzüntüdür o sınır boylarında
asılmış yüreğinin mendili
Şengal Ovası'nda vahşet, Munzur'un gerisinde kan
ve sevmek hep
iki adım ileride
başımızın belası

bir vakitler
ateşle böldük yüreğimizi
işte keklik ve bulut, göğsüm göğsünde
o marşların rengindeki gök
o gümüş kanatlı şiirler
o tekeler ve ay yüzlü ceylanlar
ah, daha ilk şarkıyla kırıldı kaval
ve dondu ay

benimle büyüyor ellerin
ey bana atalarımdan miras toprak
bir kuşluk vakti çekip gidiyorum
acıya derman olan bu dağların kucağına

EL FATİHA (352)

Acılı
iki
nehir

Ş ve B
İ E
İ R
R K
E
N

Aktılar
Bir zamanlar
Bu toprağın üstünden

YAŞAM ŞİİRLERDEKİ GİBİ OLACAK*

acının
ölümün
kıranın ardından kurban
gün gelir
dağ doruklarında değil
kapımızda patlar şafak.
çiçeğe durur gibi ağaç
halay çekilir gibi
usulca
    sevecen
        yumuşak
döner çarkı yaşamın
daha adil.

* Bu şiirin ilk kez Kürtçeden önce Türkçesi yayınlanıyor. (Ç.N.)

tarihler yeniden yazılır
sözlükler, kitaplar
ve yaşam
görülmedik
    duyulmadık
bir incelik
    ve sadelikle
emeğin
    ve insan sevmenin
        yüceliğini
rehber edinip
     nazlı ve
          serin bir
               nehir gibi
                    akacak.

kaygılanma dostum
ne dargın ne küskün kalacak
yaşam şiirlerdeki gibi olacak.

ELLERİNİ BIRAKMADAN SEVGİNİN*

tanıktır
hüznü soluyan bu kent
coşkunu resimlediğin bu duvar
omuz omuza yürüdüğün sıska kız
geçit vermez dağlar
    parklar
        alanlar
            kırlar
taşı toprağı
börtü böceğiyle
bu canım cennet yurt
ve daha kanı kurumamış sayfaları tarihin.

kaydı da
kuşku da
duman olup dağılmıştır
zulüm tuz-buz olmuş
yol kısalmıştır
izin verdikçe şakımalarına
değişik dille
hoş sözle
sevgi kuşlarına.

* Bu şiirin ilk kez Kürtçeden önce Türkçesi yayınlanıyor. (Ç.N.)

suskunluğu erdem sayan bu kentte
yalnız ve yaralısın
yüzün acıların galerisi
ellerin iş görmenin gurbetinde
yüreğinse kanıyor acıların örsünde.

yıkılır acının ördüğü duvar
açılır sesine kapanan kapılar
söz geçirebildikçe zamana
yol yürüdükçe
ellerini bırakmadan sevginin.

daha ne diyeyim
sıhhat ve afiyetteyim
şiirler yazarım çiçeğe durmuş
geceninse karnı burnunda

HAİKU

(2011)

1
Şaşkın rüzgâr
azgın geceden bihaber
üfledi çırama

2
Yolcuyum
akarsu tepetaklak yürümekte
Ay ve kurbağa içli

3
Bensiz de
gözlerine sürme çekecek
şakıyacak hep akşamüstleri

4
Nasıl da ince
Ay'ın beli!
üflesen yıkılacak

5
Bu esen yel
senin yanından gelmiş
ılık

6
Öfkeleniyor…
kibar yapraklar ve otlar
rüzgâr yeri süpürmekte

7
Dargın güneşin altında
ekşi suratlı bulutlar yaşlı duygular
–sonbahar!

8
Senden mi aldılar bu huyu
bulutlar
akşamdan beri ağlamaktalar

9
Kurumuş iki yaprak
edepsiz ve hayasızca
öpmekteler suyun yüzünü

10
Artık solumayacaklar
tozu ve yalnızlığı
çeşme ve çınar

11
Gece, ben ve o
asi bir aslandır rüzgâr
aramızda

12
Karanlık dalın üstünde
şebnem ve bir çift kurumuş kanat
geçen yıldan kalma

13
Sarı-pörtlek yaprak
nehrin ağzında
–son penceresi

14
Üzüm
kirletti güzelim bulutları
çapkınlığıyla

15
tabiat gömlek değiştirdi
kargalar da geldi
–oh olsun sana!

16
Bir karga çaprazlama gitti
duygularımın hattında
kıskançlıktan

17
Yak çıralarını
komşular sersemlemesin diye
yalnızlıktan

18
Saklıyor yaralarını
gökteki topa
dönüşmemek için

19
Yol uzak
rüzgâr hınzır ve kaypak
–ne yapsın zavallı– yaprak

20
Böcekler de güzeldir
akşamüstleri
benim gözümde

21
Alıngan güneş
yamalı bulutlar bıraktı
ardından-

22
Çanlarını
çoktandır çınlatmamış
odamda hatta

23
Korkup sıçradı bulut
nehir de, bir öküz böğürtüsüyle
tatlı uykusundan

24
Çocuktum,
adam oldum;
–dağlar hâlâ emeklemekte yerinde

25
Döküyor söğüt ağacı
kar ve boranı
–götürü usulü

26
Çocukluktan
unutulmayan şey
kumbaram

27
–Sana kulak verdi yine;
kar büyüyü bozdu
–göçtü bu dünyadan

28
Her dilenci ve sokak
Bulmaca gibi
Seni bana soruyor

29
Gelen takvimin
dörtte üçü
zamansız açan çiçeklerdir

30
Geliyor hızlıca
yağmurla karla fırtınayla
–kimin yoğurdu ekşi ki?

31
Rüzgâr sustu
Nehir uyudu
Ay emmekte söğüdün parmağını

***

316
Ben çok insan tanıdım
Ki hiçbiri
Bir karga bile değildi

***

323
Kuzey ormanlık
Güney çöl
Karmakarışık Ortadoğu

***

341
Nehirde kuru yaprak
Çocuklar gibi şen
Haberi yok gelen selden

***

343
Neye ne kaldı
Bu gölgen değil mi?
Duvar da siyah beyaz

***

354
Sırtında karıncanın
Üç katı büyüklüğünde çekirdek
–Eee sana ne?

***

375
Bu yıl da bahar ve yaz
Ben ve sen gibi
Karmakarışık

***

380
Bembeyaz gece
Sığırcıklar üşüyor
Yataksa sımsıcak

***

390
Çınar ağacında
Kuş konçertosu
Bedava

***

394
Birbirimize bakmıyoruz
Uyumu bozulmasın diye
Isınan odanın
***

399
Akşamdan beri
Yıldızları sayıyoruz
Korkusundan yüreğimizin

***

421
İşte mektubun
Üstte bir fotoğraf
Kar yağdırmakta

***

433
Karga da
Kendini bülbül sanır
Ayna da

İÇİNDEKİLER

Berken Bereh'in Yüreğinin Yaprakları 7

Çevirmenin Notu 9

Êş / Sızı (2001) 11
- Yoksa 13
- Batan Geminin Malları 15
- Şarkı 17
- Koruma 18
- Ben Değil 19
- Köprü 20
- Yoldaşlar 21
- Eksiklik 22
- Yalnızlık Yolcusu 23
- Adın Senin 25
- Ne Vakit Bir Araya Gelsek 26
- Eylül 27
- Senden Gelen 28
- Günaydın 29
- Yüreğin Durumu 30
- Halepçe 31
- Bizimle Güzel 36
- Benden Söylemesi 37
- Bu Gece 38

Şagirtên Evînê / Aşk Çömezleri (2003) 39
- Eğer İsterseniz 41
- Kötücül 42
- İnanç 43
- Sen Yine 44
- Yokuş Aşağı 45
- Beğeni 46
- Sessiz Bir Ölüm 47
- Fal 50
- Söz Veriyorum 51

Pandomîm (2006) 53
Yüreğin Gerçeği 56
Haber (175) 57
Aşk Hiçbir Zaman Eskimez 58
Bu Akşam 59
Bildiri 60
Geç Kalmış Bir Davet 61
Anımsatma 62
Kimse Yok 63
Silüet 64
Ruhum 65
Pandomim 66

Şîna Helbestê / Şiirin Yası (2008) 69
Sitemkâr Gecenin Serpintileri 71
Hüzün 72
Yaşlı Ve Uzak 73
Ayaklanma 74
Düş 75
Kırkın Çıktı (254) 76
Korku 78
Nihayet 80

Şerbeta Ji Êgir / Ateşten Şerbet (2011) 81
Anneye Soru 83
Benimle Büyüyor Ellerin 84
El Fatiha (352) 85
Yaşam Şiirlerdeki Gibi Olacak 86
Ellerini Bırakmadan Sevginin 88

Haiku (2011) 91